

VIBEKES VEJ MOD FRIHED

[Ny start] Hun vil opleve verden. Se det hele og leve livet. Efter i mange år at have følt sig spærret inde i sig selv og været begrænset af en foranstaltningsdom, er Vibeke Lottrup godt i gang med at realisere sine drømme.

FOTOS: JONNA FUGLSANG

af]

LOTTE EDBERG LOVELESS, JOURNALIST,
STICKEBERGS BUREAU | ndl@mm.dk

På en måde havde jeg lyst til at råbe: 'Det er mig!' Men så blev jeg alligevel bange og benægtede alt.

Håbet er mere end en gang blevet slukket. Fuldstændig slukket. For 32-årige Vibeke Lottrup har, siden hun var en lille pige, haft sit at slås med.

Opvæksten med en svag mor, der havde svært ved at sige fra, og en stedfar og en biologisk far, som var alkoholikere, har sat spor.

- Jeg er blevet slæbt rundt fra værtshus til værtshus. Vi havde aldrig nogen penge, og lånte vi nogen, drak min stedfar dem op. Tit havde vi hverken mad eller varme, fortæller hun.

Fra en tidlig alder skal Vibeke klare det meste derhjemme. Bedre bliver det ikke, da moren får sukkersyge under graviditeten med lillesøsteren.

- Jeg skulle sørge for, at det hele hang sammen, samtidig med at jeg passede skolen og et job som avisbud. Det var tit mig, der sørgede for penge til mad.

Da Vibeke er ni år, bliver hun og en veninde voldtaget af en af farens venner, der skal passe dem.

- Min mor kunne mærke, at der var noget galt, da jeg kom hjem, og blev ved at spørge, hvad der var sket. Til sidst fortalte jeg det.

Manden bliver dømt, men Vibeke er meget indadvendt efter voldtægten.

- Ingen kunne komme i nærheden af mig, og min mor besluttede, at det var bedst, jeg kom på skolehjem.

Flere overgreb

Vibeke bor på Møllerup Skolehjem fra hun er ti til femten år. Det kommer der ikke hul på bylden af.

- Jeg fik kun snakket med en voksen om voldtægten to-tre gange. Jeg oplevede

også forskellige former for overgreb fra drenge på skolehjemmet. Jeg lukkede mig om mig selv og fortalte det ikke til nogen.

Som 16-årig kommer Vibeke i familiepleje.

- Det gik ikke så godt. De kunne ikke tage sig ordentligt af mig, siger hun.

Plejemoren er også dagplejer. Alle Vibeke's ting er i dagtimerne pakket ned i kasser for at give plads til dagplejebørnene.

- Selvom jeg havde 40 i feber eller kastede op, skulle jeg gå i skole. Jeg kunne ikke være hjemme. Alt, hvad jeg havde i rummet, var en seng og en lampe, fortæller Vibeke.

Skoleinspektøren opdager problemerne, og hun kommer hjem til moren og stedfaren igen. Det fungerer skidt, og Vibeke flytter med hjælp fra skoleinspektøren ind på en gård sammen med fem andre unge. Stedet drives af et præstepar, men de unge klarer sig selv i dagligdagen.

- Det var en stor omvæltning. Der var ikke struktur på tingene, og når jeg sagde, at jeg havde brug for at snakke, havde de aldrig tid. Det hele var rodet sammen inde i mit hoved - også fordi jeg havde flyttet så meget rundt. Præsteparret var gode nok til andre, men ikke til én som mig med så store problemer, siger Vibeke.

Et råb om hjælp

En sommeraften siger hun til sine bofæller, at hun skal ud og have noget luft.

Hun går direkte over til den trelængede gård ved siden af, hvor dyrene står om vinteren, og sætter ild til høet i laden.

- Jeg var som en zombie og vågnede

først af trancen, da jeg så flammerne. Hvad skete der? Hvorfor gjorde jeg det? Det hele kværnede rundt i mit hoved, og jeg løb op til hestene på marken.

De andre opdager røgen og ringer efter brandvæsnet. Politiet kommer og afhører alle.

- På en måde havde jeg lyst til at råbe: 'Det er mig!'. Men så blev jeg alligevel bange og benægtede alt.

Der går en uge, før politiet anholder hende. I den mellemliggende tid svinger Vibeke mellem skyld og lettelse.

- Jeg følte mig fuldstændig lukket inde i min egen verden og tænkte, at nu var der nogen, der ville høre på mig og hjælpe mig. Samtidig havde jeg en fornemmelse af, at der stod 'skyldig' i panden på mig, og alle kunne se det. Jeg havde det rigtig dårligt med mig selv. Så faktisk var det en befrielse, da politiet kom og hentede mig. Det føltes godt at indrømme, at det var mig, siger Vibeke. Bagefter bliver hun nervøs. For hvad skal der nu ske? Kommer hun i fængsel? Og er der nogen hjælp at hente?

Buret inde

Vibeke er 16 år, og myndighederne har svært ved at finde et passende sted til hende, indtil sagen kommer for retten.

Hun bliver sendt i ungdomsfængsel.

- Det var alt for hårdt for mig, og i stedet fik jeg lov til at komme hjem til en ansat, der skulle på barsel.

Men den alternative løsning, der ellers fungerer godt for Vibeke, bliver ikke accepteret. I stedet kommer hun på en institution for handicappede.

Sagen kommer for, og Vibeke får en foranstaltningsdom.

– Jeg blev aldrig mentalundersøgt, så jeg ved ikke hvorfor. Måske skønnede de ud fra, at jeg havde været på institution, men jeg er aldrig blevet anbragt.

Tre måneder før Vibekes 17 års fødselsdag flytter hun ind på Bakkebo – en boafdeling under Sødisebakke.

Men Vibeke føler ikke, hun får den hjælp, hun havde håbet på. Hun har det også svært med begrænsningerne.

– Jeg havde ikke forventet, at der var så mange regler. I begyndelsen måtte jeg slet ikke komme udenfor. Men fordi jeg var god til at samarbejde, blev reglerne noget løsere hen ad vejen. Jeg havde nok troet, at hvis jeg satte mig på en stol i stuen, så kom der nogen og spurgte ind til mine problemer og hjalp mig. Men jeg skulle jo selv have bedt om hjælp...

Det magter Vibeke ikke. I stedet lukker hun sig mere og mere om sig selv. Efter et år på Bakkebo forsøger hun at hænge sig. Personalet må kravle ind gennem vinduet for at redde hende.

I medicinens vold

Det næste halve år tilbringer Vibeke på Psykiatrisk Afdeling i Randers.

– Jeg mistede kontrollen over mig selv og ville ikke samarbejde med nogen. Jeg var aggressiv og gad ikke gå i bad eller tage rent tøj på. Jeg fik masser af medicin og gik fra 65 til 150 kilo. Jeg var totalt dopet, og ingen kunne samle mig op.

Men nogen forsøger. Vibeke bliver udskrevet fra hospitalet til et sommerhus, hvor en gruppe medarbejdere fra Bakkebo skal prøve at få hende på fode.

– Det var mærkeligt, for nu havde jeg endelig muligheden for hjælp. Men jeg havde lukket fuldstændig ned og ville bare dø. Jeg havde vat i hovedet på grund af medicinen og kunne slet ikke høre noget.

I dag husker Vibeke ikke ret meget fra de tre år efter selvmordsforsøget. Via en anden afdeling under Sødisebakke bliver hun langsomt sluset tilbage til Bakkebo.

– Der stod stadig selvmord i øjnene på mig, men jeg kunne efterhånden begynde at tage hjælpen ind.

Tilbagefald

Fordi Vibeke får det bedre, er hun på et tidspunkt tæt på at få en tilsynsdom med mulighed for anbringelse.

– Jeg blev vildt bange. Jeg turde ikke komme væk fra personalet og Bakkebo. Som reaktion sætter Vibeke ild til en dyne. Røgalarmen hyler, og flammerne er hurtigt slukket. Vibeke får en advarsel. Tankerne om en tilsynsdom droppes, og hun kan trække vejret lettere igen.

Kort tid efter flytter Bakkebo til nye bygninger. Vibeke reagerer kraftigt på omstillingen.

– Det gik helt galt for mig, fortæller Vibeke, der denne gang sætter ild til en pude, hvilket afføder endnu en løftet pegefinger.

Vibeke kan ikke overskue noget og har fået nok. Hun stopper nøglehullet i værelsesdøren til, så personalet ikke kan låse sig ind. Herefter sætter hun ild til fjernsynet, lægger sig under dynen og venter på døden.

– Selvom jeg fik meget medicin, var jeg fuldstændig bevidst om, hvad jeg gjorde. Jeg ville dø.

Vibeke hører brandalarmen og personalet, der bakser med døren. Til sidst lykkes det dem at få den åbnet med et brækjern. Da de kommer ind for at hente hende, gør Vibeke sine 150 kilo endnu tungere. Hun vil ikke tilbage til livet. Hun er indlagt tre dage med røgforgiftning, kommer i retten og ryger i varetægts-surrogat på Bakkebo.

Taler med engle

Vibeke har nået bunden. Hun kan ikke komme længere ned. Og det bliver vendepunktet. En dag føler hun sig omgivet af engle.

– Jeg taler med dem. 'Fint, når jeg ikke skal ned i kisten, så må jeg se fremad', siger jeg til dem. 'Jeg har også en mor og søster, jeg skal passe på. De kan ikke undvære mig, og jeg kan ikke undvære dem.'

Dagen efter kontakter Vibeke sygeplejersken og siger, at hun vil trappes ud af sin medicin. Stille og roligt vender hun tilbage til livet.

– Personalet kan slet ikke kende mig. Jeg taler med dem og samarbejder. Min beslutning gør en verden til forskel, og efterhånden som medicinen kommer ud af kroppen, begynder jeg at kunne tænke selv for første gang i mange år. Men det er også hårdt, og jeg må virkelig kæmpe. Også fordi personalet hele tiden øger kravene til mig i takt med, at jeg får det bedre.

Da Vibeke er ved at have det rimeligt godt, får hendes biologiske far konstateret kræft. Vibeke tager et voldsomt dyk, men hun tøver ikke en eneste gang, når personalet konfronterer hende med, om hun vil vælge lighteren eller personalet i kampen mod problemerne. Vibeke er stålsat: Det er helt slut med ilden, som alligevel bare var et ufrugtbar råb om hjælp. Hun læner sig op ad to kvindelige og en mandlig medarbejder på Bakkebo, som er særlig gode til at støtte og se hende. Og hun får også meget ud af samtalerne med en psykolog i Århus.

– Hun er den første, jeg rigtig fået snakket voldtægten og overgrebene igennem med. Samtalerne gør mig stærkere og bedre til at sætte grænser, siger Vibeke.

Ny begyndelse

Det er seks år siden Vibeke valgte livet. I mellemtiden er hendes biologiske far død, og hendes stedfar har begået selvmord.

Det til trods får Vibeke det stadig bedre. I februar i år flyttede hun ind i et nyetableret bofællesskab i Hobro. Her har hun sin egen 2-værelses lejlighed, og over for bor en af hendes gode venner fra Bakkebo.

– Jeg har brug for ro efter at have flyttet så meget rundt hele mit liv. Herfra kan jeg udleve mine drømme. De siger, jeg kan bo her, lige til jeg bliver 80 år, siger Vibeke med et skævt, smittende smil. I bofællesskabet kan hun døgnnet rundt trække på personale – blandt andet en af yndlingspædagogerne fra Bakkebo.

- Jeg oplever egentlig ikke mig selv som udviklingshæmmet, men jeg har brug for nogen at støtte mig til. For eksempel skriver jeg ikke så godt, og jeg kan have problemer med at læse svære breve.

Nogle gange glemmer jeg også at passe ordentligt på mig selv, for jeg føler, at jeg skal klare problemerne for min mor og min søster, der er depressiv. Der er personalet rigtig gode til at holde mig fast, fortæller Vibeke.

- Det gør en stor forskel, at det nu er mig, der bestemmer. Personalet kommer bare med forslag og støtter mig. Men det er godt at vide, at de er der til at samle mig op, hvis det hele går galt.

Et job med mening

Om torsdagen tager Vibeke dansk- og matematiktimer på en specialskole i Aars, og de andre dage arbejder hun. Hun elsker dyr og har, siden hun flyttede, haft job på et ridecenter i Tørring, hvor hun blandt andet har trukket heste ved handicapridding. Og Vibeke trives ude i det fri med dyrene.

- Jeg bruger min krop og bliver træt på en naturlig måde. Det giver en enorm ro. Jeg er glad for at have et rigtigt job at stå op til. Det betyder meget at føle, at jeg kan bruges til noget, siger hun.

Men Vibeke må også stadig kæmpe.

- Selvom jeg er kommet så langt, som jeg er i dag, har jeg også trælse dage, hvor jeg næsten ikke kan trække mig selv ud af sengen. Men jeg har aftalt med ejeren af rideskolen at komme alligevel. Jeg behøver ikke at lave noget. 'Bare du kommer', siger hun. Den aftale betyder meget, for uanset hvor dårligt jeg har det, får jeg det bedre af at komme ud.

Vibeke bliver kørt frem og tilbage af personalet i bofællesskabet, fordi der ikke er offentlig transport til rideskolen. Derfor skifter hun snart til et job i Hobro Mini-Zoo. Her skal hun hjælpe med at sørge for lamaer, strudse, hængebugsvin og geder.

- Jeg glæder mig meget. Jeg kommer til at prøve en masse ting, jeg aldrig

har prøvet før. Og det bliver dejligt ikke længere at være afhængig af personalet, fordi jeg selv kan tage bussen frem og tilbage.

Verden venter

Vibeke drømmer om at rejse verden tynd. Så vidt begrænser hendes udlandsoplevelser sig til en rejse til Polen med plejefamilien.

- Det har altid været min store drøm at se, hvordan folk lever i andre lande og opleve deres kulturer og tro. Min første rejse skal gå til Paris - så kan jeg jo lige tage et par lande med undervejs, siger hun med et grin.

Vibeke er meget optaget af 2. verdenskrig og vil også gerne opleve Auschwitz. Men før hun kan rejse ud og udleve alle drømmene, skal en sidste mur væltes. I kraft af hendes tilsynsdom med mulighed for anbringelse må hun kun rejse i følge med personale. Billetten til den tvungne rejsefælle skal betales af Vibeke, og det har hun ikke råd til. Men også her er der håb forude. 26. oktober skal hendes dom tages op igen.

- Det gør en stor forskel selv at kunne vælge, hvem man rejser med. Det vil være en helt anden oplevelse at rejse sammen med nogle af mine venner, siger hun.

For Vibeke har rigtig gode venner. Også mandlige, som forstår at respektere hendes grænser. Noget hun ellers ikke har været forvænt med - heller ikke i sit voksenliv.

- Jeg er blevet brændt af og udnyttet rigtig mange gange, så skal jeg have en kæreste, skal han virkelig overbevise mig om, at han vil mig 100 procent. Ellers er jeg ikke interesseret. Jeg har oplevet mange svigt i mit liv og har bestemt mig for ikke at stifte familie, siger Vibeke.

- Når personalet fortæller, hvordan jeg før kunne ligge og sparke og skrike i indkørslen, kan jeg slet ikke fatte, at det var mig. Jeg er kommet utrolig langt de sidste seks år, men har stadig meget at arbejde med, siger Vibeke, som er klar til udfordringerne og livet.

[f] DELER ERFARINGER

På initiativ af sygeplejersken på Bakkebo har Vibeke Lottrup, efter hun er blevet trappet ud af den megen medicin, berettet om sine erfaringer på medicineringskurser for fagfolk.

- Jeg fortæller, hvordan det er at befinde sig i den dyne, medicinen giver. Du har ingen kontakt med omverdenen og ingen mulighed for at samarbejde. Derfor er det vigtigt, at man begrænser medicinen, hvor man kan, siger Vibeke Lottrup.

Bakkebo er en afdeling under Sødisebakke, som er et botilbud i Region Nordjylland.